పట్టుచీర — తారకరామారావు

"ఏమండీ? మీకోసం ఎవరో, కార్లో వచ్చారండి!"

కుర్చీలో కూర్చుని బియ్యంలో రాళ్లేరుతున్న జానకిరామయ్య, చేట పక్కన పెట్టి, ఎవరా అని గుమ్మంలోకి వెళ్లాడు.

క్రిందఇంటివారబ్బాయి వెళ్లాడు. నడివయస్సు స్త్రీ నవ్వుతూ నిలబడివుంది మెట్లమీద.

జానకిరామయ్య ఆమెనే చూస్తూ నిలబడ్డాడు ఆ వచ్చిందెవరో, గుర్తురాక.

ఆ వచ్చినావిడ, గాగుల్స్ తీసి, "ఏమిటీ? ఇలా మెట్లమీదే నిలబెట్టి చూస్తున్నారు. నేనెవరో గుర్తుకు రాలేదా?" అనంది.

"రండి!" జానకిరామయ్య లోపలకు దారితీశాడు. ఆమె అనుసరించింది.

కుర్చీ ముందుకు నెట్టి, "కూర్చోండి" అన్నాడు, తను నిలబడి.

ఆమె కూర్చోబోతూ "ఇంతకూ నేనెవర్నో గుర్తుపట్టారా?" అనంది.

జానకిరామయ్య తలొంచుకున్నాడు.

"సుజాతను!" ఆమె చెప్పింది.

అప్పుడు తలెత్తి, ఆమెను చూశాడు నింపాదిగా. చూసి, "చాలా ఏళ్లయింది చూసి. అందుకే గుర్తుకు రాలేదు!" అన్నాడు, సంజాయిషీ చెబుతున్నట్లు.

సుజాత కూర్చున్న చోటునుంచే ఇల్లంతా పరిశీలించసాగింది.

ముని ఆశ్రమంలా ఇల్లు, పొందికగా తీర్చిదిద్ది వుంది. ఓ ప్రక్కగా స్టీలుబీరువా చిన్నది. దానిపై రేడియో, ఆ రేడియో పై రెండు లంబాడీ బొమ్మలు. ఆ ప్రక్కనే

పుస్తకాల అలమరా. ప్రక్కనే సబ్బుల గూడు.
స్టాండు. గదిలో ఇంకో ప్రక్కనవాలు
మంచం. దాని తలాపున ఫోటోలు.
గచ్చుమీద లతలు - సున్నంతో వేసిన
ముగ్గు. గది మధ్యన వెలాడదీసిన పిచ్చిక

[illegible] [illegible] [illegible]య్యను
పరిశీలనగా చూస్తుంది సుజాత.
భార్య లేచిపోయినవాడిలా పడక
కుర్చీలో, దిగులుగా కూర్చున్నాడు,

జుత్తంతా నెరసి, తాటికాయలా వుంది. చిప్పి దవడలు అగాధంలోంచి మిణుకు మిణుకుమనే మిణుగురు పురుగుల్లా కళ్లు. ముక్కుమీద కళ్లజోడు గీచిన నల్లని ముద్ర. గుండెలమీద నెరసిన వెంట్రుకలు, వాన్ని కప్పుతూ పల్చాటి ఖద్దరు బనీను. దాని జేబులో బీడీలకట్ట, మాసిన లుంగీ!

ఆ రూపం చూసిన సుజాతకు జాలి వేసింది. కళ్లు చెమర్చాయి.

"మీరు చాలా మారిపోయ్యారు" అంది గోడకున్న ఫోటోలో, యువకుడుగా వున్న జానకిరామయ్యను చూస్తూ.

జానకిరామయ్య మరీ ముడుచుకు పోయ్యాడు, డొక్కలో దెబ్బతగిలిన వాడిలా!

చీకటి గదిలో, వారికి ఎదురుగా వున్న స్టౌమీదవున్న గిన్నెలో నీళ్లు మరిగి, మూతను ఎత్తివేస్తున్నది.

"నీరు కాగింది" అంది సుజాత.

జానకిరామయ్య మాట్లాడలేదు. విన్నాడో లేదో కూడా తెలియకుండా వున్నాడు.

సుజాత, ఆర్ద్రమైన కళ్లు వత్తుకుంది రుమాలుతో. తేరుకొని గొంతులో దోష్పకుని, కళ్లు తుడుచుకొని, బల్ల మీదున్న ... తీసుకొని, జానకిరామయ్య కుర్చీ దగ్గరకి వెళ్లి, "ఈ పూట ఏం వండి పెడతాను! ఏం" అంది. అని సమాధానం కోసం ఎదురుచూడకుండా వంటగదిలోకి వెళ్లింది.

జానకిరామయ్య చేష్టలుడిగినవాడిలా కుర్చీలో పడుకున్నాడు.

క్రింద ఇంటివారబ్బాయి వచ్చి, "ఏమండీ మీ యింటికొచ్చినావిడ కారు దగ్గర పిల్లలు చేరి గొడవచేస్తున్నారండీ!" అని చెప్పాడు.

సుజాత, కడుగుతున్న బియ్యం అక్కడ పెట్టివచ్చి, "చూడు బాబూ! కారుడ్రైవరుతో అమ్మగారు ఈ పూట ఇక్కడే వుంటారుట! సాయంత్రం కారు తీసుకురమ్మన్నారు అని చెప్పు" అని చెప్పింది. కుర్రాడు వెళ్లిపోయాడు.

"మీ వంట్లో బాగుందా ?" అనడిగింది జానకిరామయ్యను.

"ఊఁ" అని మూలిగాడు.

"సర్లేండి". మీరు లేవకుండా పడుకోండి! అయిన ఆలశ్యం ఎలాగూ అయింది. ఎసరు తీసి కాఫీ కలుపుకు వస్తాను. ఆ తర్వాత స్నానంచేసి వంట చేస్తాను." అని చెప్పి సుజాత లోపలకు పోబోయి, ఆగి. "అవునూ! పిల్లలు...."

జానకిరామయ్య సుజాత కళ్లల్లోకి సూటిగా చూసి, "బాబు గల్ఫ్‌కంట్రీస్‌లో వున్నాడు. కమల, మద్రాసు వెళ్లింది!" అన్నాడు.

"దేనికి ?"

"ఐ.ఏ.యస్. పరీక్షలు వ్రాయటానికి!"

"పెళ్ళి చేసుకోదా!"

జానకిరామయ్య మాట్లాడలేదు.

సుజాత క్షణకాలం, జానకిరామయ్య మాట్లాడుతాడేమోనని ఎదురుచూసింది. ఆయన మాట్లాడడని నిశ్చయించుకుని, అక్కడినుంచి వెళ్ళింది.

గిన్నెలో నీళ్ళుతీసి, ఫిల్టర్‌లో కాఫీపొడి వేసి, నీళ్ళు పోసింది. స్టౌ వెలిగించి, సబ్బు, టవల్ తీసుకువెళ్ళి స్నానం చేసింది. చేశాక, ఏం గుడ్డలు కట్టుకోవాలీ అన్న ఆలోచన వచ్చి చీర చుట్టుకుని, తలకు టవల్ చుట్టుకొని వచ్చి "అమ్మాయి చీర వుంటే ఇవ్వండీ!" అనంది.

బీరువా తాళంచేతులిచ్చేశాడు జానకిరామయ్య. నేత చీరలన్నీ ఉతికి మడతలు పెట్టి వున్నాయి బీరువాలో! ఒకే ఒక్క పట్టుచీర చాలా పాతదుంది! సుజాత ఆ చీర తీసింది. కలరా ఉండల వాసనతో కంపుకొడుతున్న ఆ పట్టుచీర కట్టుకుంది సుజాత!

"ఆ పాతచీర ఎందుకు కట్టుకున్నావ్!" అన్నట్లు చూశాడు జానకిరామయ్య, విస్తుపోతూ సుజాతను.

సుజాత తలొంచుకుంది. కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంటూ "దాన్ని చూడగానే కట్టుకోవాలనిపించింది" అన్నది. అంటుండగా ఆమె గొంతు గద్గదమైంది.

జుత్తు ముడివేసుకుని, ఓసారి అద్దంలో చూసుకుని, కుంకుమతీసి నుదుటన పెట్టుకుంది.

"మీ ఆయన పోయాడని విన్నాను!"

ఆ మాటకు సుజాత వణికిపోయింది. కళ్ళనుంచి నీళ్ళు జలజలరాలాయి. పెల్లుబికివస్తున్న దుఃఖాన్ని మునిపంటితో, పెదవులనుంచి బయటకు రాకుండా ఆపుకుని, "అప్పుడు! ఆయన పొయ్యాడు. కాదు నేనే పోగొట్టుకున్నాను," అని తేరుకుని, "అయినా ......నే ఇంకా పునిస్త్రీనే!" అంది. అంటూ నవ్వింది. ఆ గదిలోకి దృష్టి సారించి, క్షణం తర్వాత తేరుకుని, కాఫీ కలిపి తీసుకవచ్చి, జానకిరామయ్యకో గ్లాసు ఇచ్చి, తనోటి తీసుకుని గడపకానుకుని కూర్చుంది.

జానకిరామయ్య కాఫీ త్రాగి, బీడీ అంటించుకున్నాడు.

"ఏమన్నా కబుర్లు చెప్పండి!"

జానకిరామయ్య నవ్వాడు బోసినోటితో! "నేనేం చెప్పేది! నువ్వు చాలా వూళ్ళు తిరిగినదానివి. నువ్వు చెప్పరాదూ!" అన్నాడు.

సుజాత మొహం ఆ మాటకు జేవురించింది. "నేరావటం ఇష్టంలేదూ అని చెప్పండి వెళ్ళిపోతాను. అంతేగాని ఇలా మాటలతో కుళ్ళబొడవద్దు!"

జానకిరామయ్య మాట్లాడలేదు. సుజాత అక్కణ్ణుంచి లేచివెళ్ళి, వంటపనిలో నిమగ్నురాలైంది.

వంటంతా చేసి వచ్చేసరికి, జానకిరామయ్య కుర్చీలో నిద్రపోతున్నాడు.

మధ్యాహ్నం పన్నెండయింది. ఆయన్ని లేపి, భోజనానికి రమ్మని చెప్పింది. ఆయన కాళ్ళు కడుక్కువచ్చేలోపల వంటింట్లో పీటవేసి కంచంపెట్టి, వడ్డించి వుంచింది.

"నువ్వు వడ్డించుకోకపొయ్యావా?" అన్నాడు.

"మీరు తిన్నాక తింటాను!"

జానకిరామయ్య తలొంచుకుని భోజనం చెయ్యసాగాడు.

"మీ ఆరోగ్యం ఎలావుంది?"

"చూస్తున్నావుగా!"

"మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోలేదా?"

ఆ మాటకు జానకిరామయ్య బెరుకు బెరుగ్గా సుజాత కళ్ళలోకి చూశాడు. చూసి, "మళ్ళీ పెళ్ళి ఎందుకూ? ఓ అనుభవం అయిందిగా" అన్నాడు. అని చెయ్యి కడుక్కుని లేచిపొయ్యాడు.

సుజాతకు దుఃఖం పొర్లుకువచ్చింది ఉప్పెనలా! తల గడపకేసి కొట్టుకుని, "పాపిష్టిదాన్ని! తినేఅన్నం వదిలేసి వెళ్ళారు." ఛఛ! నేనా ప్రస్తావన తేకుండా వుండాల్సింది." అని అన్నది.

సుజాత ప్రవర్తన జానకిరామయ్యకు విచిత్రంగా తోచింది.

"నా తిండేముంది! నాకేం బాధపడకు. నువ్వు అన్నం తిను!"

"అంత పాపం చేశానండీ. మిమ్మల్ని ప్రేమతో చూసి నేను తిన లేనండీ!"

"నా నొసట ఇలా వ్రాసిపెట్టివుంటే ఆ సంగతి నీకు తెలియదా!" అన్నాడు.

"అంటే?"

"నువ్వు అన్నంతిని రా చెబుతాను!"

"కాదు చెప్పండి! అదేదో ఇదేదో తెల్సుకోటానికి వచ్చాను!"

"చూసిపోతా వనుకున్నాను!"

"కాదు వుండిపోదామనే వచ్చాను."

"సరే! నన్నుగూడ ఆలోచించుకోనీ!"

"మీ నిర్ణయం తెలిపేదాకా అన్నం తినను." సుజాత కొంగు పరచుకుని పడుకుంది.

జానకిరామయ్యకు ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు క్షణం.

లాల్చీవేసుకుని, చెప్పులు తొడుక్కుని, "నేనలా వెళ్ళివస్తాను. వచ్చాక నా చరిత్రంతా చెబుతాను!" అని తలుపు దగ్గరకువేసి వెళ్ళిపోయాడు.

సుజాత అలాగే పడుకున్నది, గత వర్తమానాలు కళ్ళముందు తిరుగాడుతుండగా అలాగే సొమ్మసిల్లి నిద్ర పోయింది.

మళ్ళీ మెలకువ వచ్చేసరికి, పొద్దు పడమటకు జారింది. వళ్ళంతా చెమట్లు పట్టి వళ్ళ చమటపట్టింది. ఉలిక్కిపడి పైట కొంగు, జారుకున్న జాకెట్టు సరిచేసింది. లేచివెళ్ళి పిన్నిగారితో ముహం కడుక్కువచ్చింది. అప్పుడు దిల్లమీదున్న ఉత్తరం చూసింది.

జానకిరామయ్య దస్తూరీపోల్చుకుంది. ఆకలి గూడ మరచి ఉత్తరం ఆత్రంగా చదివింది.

2

"సుజాతా!

నా పెళ్లాం లేచిపోయింది.

ఎందుకో తెలుసా.

పెళ్లయ్యేసరికి నాకు ఉద్యోగం లేదు, అందమైన భార్య తప్ప. ఆ భార్యకు అందమేకాదు కోరికలూ వున్నాయి. అవి అర్థం చేసుకోని భర్త, అర్థంచేసుకున్నా వాటిని తీర్చలేని అసమర్థతా కూడ వున్నది.

అయినా ఆ భర్తవల్ల పిల్లల్ని కన్నది. అయినా ఆమె కోరికలు తరగలేదు. అసంతృప్తి, అయ్యో బ్రతుకు అడవిన పూచిన పువ్వు, యౌవ్వనం కాలానికి బలి అవుతున్నాయన్న ఆవేదనా ఎక్కువవుతున్నాయి.

నాకు ఉద్యోగం వచ్చింది మున్సిపాలిటీలో టీచరుగా. గొర్రెతోక, కనుబొమలమీది వెంట్రుకలు, నాజీవితం ఒకటేనని నా భార్య తెలుసుకున్నది. బస్తీనాపురంలో మరిన్ని కష్టాలు, ఆలి బాధలు కాక, చుట్టూతా రంగురంగుల దీపాలు. కోరికలు తీర్చుకునే అవకాశాలు కూడా కనిపించాయి. ఆశలకు రెక్కలొచ్చాయి. ఉభయుల దూరాలు ఏర్పడ్డాయి.

మా యింటి ఎదురు కంట్రాక్టరు భార్యాపిల్లలూ వున్నారు. ఓ కారుంది. రెండు లారీలు, ఓ మేడ, పరిజనమూ, పనిమనుషులూ వున్నారు. బ్యాంకులో లాకర్లున్నాయి. మరో స్త్రీని చేరతీయగల నేర్పు, అవసరమూ, అవకాశము వుంది. నా భార్య అతని నీడన చేరింది.

సుజాతా! నేను అసమర్థుణ్ణి. ఆ సంగతి మరువకు. మంగళసూత్రం కట్టే నాడు తలొంచుకున్న భార్య, జీవితాంతము నా ముందు తలెత్తదనీ, అగ్ని సాక్షిగా నావెంట ఏడడుగులేకాదు, ఏడేడు జన్మలకూ నావెంటనే వుంటుందన్న భావనగల అసమర్థుడను. పిల్లల్ని కన్న తల్లి, ఆ పిల్లలకోసమన్నా, కొంపలో కోరికలు చంపుకుని కాపురం చేస్తుందన్న మూఢనమ్మకం కలవాణ్ణి!

భార్య లేచిపోయి, ఎదురింటి మేడ మీదనుంచి, నా జీవితాన్ని రోజూ చూస్తుందన్న ఆలోచన రాగానే, నాలో పౌరుషం వచ్చింది. రెండేళ్ల బాబునీ, అర్నెల్ల పాపనూ తీసుకుని వెళ్లిపోయాను మున్సిపాలిటీకి దూరంగా! ఆనాడు నాకు గమ్యంలేదు, పౌరుషం తప్ప. డబ్బు లేదు పెళ్ళాం లేచిపోయిందన్న పేరు తప్ప.

బాబు 'అమ్మా' అంటే పలికాను. పాప గుక్కపట్టి పాలకోసం ఏడిస్తే, ఎండిన నా గుండెల్లో పొదివిపట్టుకుని, దానితోపాటు ఏడ్చాను చేతగానితనానికి!

రాత్రింబవళ్లు గడిచిపోయ్యాయి. నా బిడ్డలకోసం, వీధిలో నిలబడి మాదాకవళం తల్లీ' అని గొంతెత్తి ఆక్రోశించాను.

"ఎద్దులా వున్నావ్! ఇదేం తీపరం! ఏదన్నా పనిచేసుకోరాదా!" అన్నాడో ఇల్లుగలాయన.

"బాబూ! పని ఇప్పించండి చేస్తాను" అన్నాను.

"ఏంచేస్తావ్ !"

"పిల్లలకు పాఠాలు చెప్పగలను!"

"అయితే సరే! మా పిల్లలకు పాఠాలు చెప్పు" అని దాసయ్యగారు అన్నారు. ఓ గూడు ఇచ్చాడు. కూటికి లోపం లేకుండా చూశాడు.

నేను అసమర్థుణ్ణే గాని, కుక్కకన్నా విశ్వాసం గలవాడిని. దాసయ్యగారిని కుక్కలా విశ్వసించాను. ఆయన ఓ సంవత్సరం తర్వాత ఆ వూరి బళ్లో మేష్టరుగా ఉద్యోగం ఇప్పించారు. నా ఆర్నెల్ల కూతుర్ని, ఆయన భార్య పెంచింది కన్న కూతురిలా.

నేను నిమిత్తమాత్రుణ్ణి. అలా మిగిలాను. నా పెంపకాన్ని, బాగోగులు, బిడ్డల భవిష్యత్తూ అన్నీ దాసయ్యగారి అజమాయిషీలో నడిచాయి.

దాతా!

బాబుతో నాకు ఇబ్బంది లేదు. మగ వాడు గాలికి పెరిగాడు. కానీ పాప! ఆడ పిల్ల, దానికి నీళ్లుపొయ్యడం జడ వెయ్యడం, ఆఖరికి పెద్దమనిషైతే .... నాకేం తెలుసు! ఏం చెయ్యగలను. అప్పుడు నాకు భార్య గుర్తుకొచ్చేది. కళ్లెంట నీళ్లు తిరిగేవి. దాన్ని చూసి, ఎన్ని రాత్రులు ఏడ్చానో, ఆవేదనలో కాలి భస్మమైనానో తల్చుకుంటే ఈ నాటికి భయం వేస్తుంది.

"నాన్నా అమ్మేదీ?" అని అడిగే వాడు పిల్లలు! ఏడ్చేవాడిని. నా ఏడుపు చూసి పిల్లలు ఆ మాట మళ్ళీ అడిగే వారు గాదు. చెరో ప్రక్కనా పడుకోపెట్టుకుని, వాళ్లను నిద్రపుచ్చేవాడిని. నా కొకటే ధ్యాస! అమ్మలేని లోటు ఎలాగూ తీర్చలేను. కానీ అయ్యా పెంపకంలో వాళ్లు చెడిపోగూడదు. అయ్యో మా అమ్మే వుంటే? .... అన్న తలంపు ఏ నాడు వాళ్లకు రాగూడదు. వచ్చి, వాళ్ల జీవితాల్లో బాధ, ఆవేదన ఏర్పడగూడదు. అంతే! అదే నా ఆలోచన! నా ధ్యేయం! ఒక విధంగా నాస్వార్థంగూడ.

నా భార్యపోయ్యాక, నా జీవితమంతా ఎడారిలో నడక. ఆ జీవితపు ఎడారిలో బాబు, పాప రెండు పుష్పాలు. ఆశా దీపాలు.

దాసయ్యగారు కలిగినవారు కాక పోయినా, కనికరం గలవారు. నా పిల్లవాని ఇంజనీరింగ్ చదువుకోసం, ఆయన ఊళ్ళో చందాలు పోగుచేశారు. అది ఆయన మంచితనం! ఆయన భార్య, నా కూతురుకు నానమ్మ అయింది. అయి "కమలా! మీ నాన్న శాపగ్రస్తుడు. కానీ

వచ్చేలుడు. మీ ఇద్దర్నీ రెండు కళ్లలా చూసుకుని బ్రతుకుతున్నాడమ్మా. అలాంటి తండ్రికడుపున పుట్టిన మీరు అదృష్టవంతులు. విధి వెక్కిరించినా, కాలానికి కోరికలకూ ఎదురొడ్డి నిలబడ్డ దర్పముల్లం. ఆ తండ్రిని జాగ్రత్తగా చూసుకోమ్మా" అని హితవు చెప్పింది. నడత నేర్పింది. ఆ పుణ్య దంపతుల చలవవల్ల, నేను ఈనాటికీ బ్రతికి వున్నాను. మనిషిగా చలామణీ అవుతున్నాను.

నా కొడుకు ఇంజనీరు. అదొక గర్వం నాకు.

నా కూతురు చదువుల సరస్వతి.

ఇంతకన్నా నా కేంకావాలి,

కోరికలు కాలచక్రంలో నలిసి పోయ్యాయి.

వయస్సు, ఆరోగ్యం, కంటిచూపు, క్షీణించాయి.

నాకు మిగిలింది, కోరుకోవాల్సింది ఏమీలేదు, అనాయాస మరణం తప్ప. దానికోసం ఎదురుచూస్తున్నాను.

రిటైరై నాలుగేళ్లు.

సుజాతా ఇది నా జీవితం!

నా భార్య నన్నొదిలి వెళ్లి ఇరవయొక్క సంవత్సరం.

ఇంతవరకు, నా పిల్లలకు తెలియదు, వాళ్లమ్మ బ్రతికేవుందని. వాళ్లకేమిటి నాకే తెలియదు. తెలిస్తే, వాళ్లెలా భావిస్తారో గూడ నే నూహించలేను.

అంతవరకెందుకూ, నేనే నిన్నుచూసి కలకాదు గదా అని భ్రమపడ్డాను. మర్చిపోయిన బంధాన్నీ, మమకారాన్నీ ఎందుకు గుర్తుకుతెచ్చుకున్నావా అని భయపడ్డాను.

ఎందుకంటే, నేను అసమర్థుడిని. అంతేకాదు భయస్థుడను గూడ! నేను ఇన్నాళ్లూ ఎంతో ఓపికతో కట్టుకున్న పిచ్చుకగూటిలోకి నువ్వెందుకువచ్చావు? అన్న భయంతో వున్నాన్నేను. నా పిల్లలేమవుతారో అన్నభయం, నాశేషజీవితం ఏమవుతుందీ? అన్న ప్రశ్నకు నాకు సమాధానం దొరకటంలేదు.

నీయిష్టం. బాబూ, పాపకూడా పిల్లలే! వాళ్లపై నీకూ మమత, అనుబంధం, అధికారం వున్నాయి. కాదనేశక్తి నాకు లేదు.

నీయిష్టం సుజాత! నువ్వుండదల్చుకుంటే వుండిపో! కానీ పిల్లలొచ్చి 'మానాన్నేడీ?' అనడిగితే?

'మాఅమ్మేదీ?' అంటే

'చచ్చిపోయింది అని' నేను చెప్పాను. ఆ సమాధానమే వాళ్లకు చెప్పు!

శలవు

జానకిరామయ్య

3

సుజాత ఉత్తరంచదివి శూన్యంలోకి చూస్తూ కూర్చుండిపోయింది. అలా చూస్తుండగా ఆ శూన్యంలో ఆమెకి జానకిరామయ్య శవం కనిపించింది. ఆ

కొద్దిసేపటికి ఓ సుందరమైన రూపం గోచరమైంది. ఆ రూపానికి ఇరవైఒక్క సంవత్సరం. పేరు కమల!

"నువ్వెవరూ?" అనడిగింది కమల ఆమెను చూస్తూ, అసహ్యంగా!

"నేను అమ్మను."

"ఏం. మా అమ్మ ఏనాడో చని పోయింది!"

"కాదమ్మా. బ్రతికేవున్నాను!"

"అయితే నువ్వు మా అమ్మవు కానే కావు. బ్రతికుండి పిల్లల్ని అనాథలుగా చేసిపోయావంటే ఇన్నేళ్ళు మేము, కడుపున పుట్టిన బిడ్డలు గుర్తుకు రాలేదంటే నువ్వు తల్లివేగాదు! నీలాంటి తల్లి మాకొద్దు" కమల అదృశ్యమై పోయింది కళ్ళముందునుంచి.

సుజాత ఆ ఇల్లంతా ఒక్కసారి పరిశీలించింది. మునిఆశ్రమంలా వున్న ఆ ఇంట్లో తనకు స్థానంలేదని తెలుసుకుంది. నిశ్చయానికొచ్చింది. గడప దాటబోతూ వెనక్కొచ్చి జానకిరామయ్య వ్రాసిన ఉత్తరం తీసుకుంది.

ఓ చిన్న కాగితంమీద, "వెడుతున్నాను. మళ్లీ రాను. మీరు అంగీకరిస్తారని భావిస్తూ, పెళ్లినాటి పట్టుచీర తీసుకెడుతున్నాను. అది మీ భార్య జ్ఞాపకచిహ్నంగా మీరు భద్రంగా దాచుకున్నారు గదూ! కానీ నాకొక్క కోరిక మిగిలిందండీ.... పెళ్లినాటి పట్టుచీర కట్టుకు చచ్చిపోవాలని. అందుకే తీసుకెడుతున్నాను" అని వ్రాసిపెట్టి.... వెళ్లిపోయింది.